

**Εμπειρίες
Σεξουαλικής
Παρενόχλησης
στον Αθλητισμό:
Τι πρέπει
να γνωρίζουμε!**

Στυλιανή Χρόνη, Ph.D.
Λέκτορας ΤΕΦΑΑ, ΠΘ

Ακόμη και οι κοινωνικοί επιστήμονες
δεν το μελέτησαν, και αυτοί μελετούν
καθετί που κινείται ...

(p. 106, MacKinnon, 1987)

**Σεξουαλική Παρενόχληση
στην Εργασία κατά την ΕΕ/Ελλάδα**

❖ Η σεξουαλική παρενόχληση αφορά οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα, με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος

«Οδηγία 2002/73/ ΕΚ», 5 Οκτωβρίου 2002
N3488/ Τεύχος Α/αρ.3, 9 Σεπτεμβρίου 2006

**Τι μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει
στον ορισμό της Επιτροπής των ΕΚ[1];**

❖ Συμπεριφορά σεξουαλικής φύσης
εκφραζόμενη με πράξεις:

- αναφέρεται στην ανεπιθύμητη συμπεριφορά εκφραζόμενη με πράξεις, όπως περιττά αγγίγματα, χάδια ή τσιμπήματα στο σώμα ενός/μιας εργαζομένου/ης, με στόχο την επίθεση ή την πίεση για σύναψη σεξουαλικών σχέσεων[2].

[1] Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,
«Πώς να καταπολεμήσετε τις σεξουαλικές παρενοχλήσεις
στους χώρους εργασίας...»

[2] Αντίστοιχη συμπεριφορά σε δημόσιο χώρο μεταξύ αγνώστων ισοδυναμεί με ποινικό αδίκημα.

Τι μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στον ορισμό της Επιτροπής των ΕΚ;

❖ Συμπεριφορά σεξουαλικής φύσης εκφραζόμενη με λόγια:

- μπορεί να περιλαμβάνει ανεπιθύμητες ερωτικές και ανήθικες προτάσεις, ή πίεση για σεξουαλική επαφή, συνεχείς προτάσεις για κοινωνική δραστηριότητα εκτός εργασίας, ενώ έχει γίνει σαφές ότι αυτές οι προτάσεις είναι ανεπιθύμητες, ενοχλητικό φλερτάρισμα, άσεμνες παρατηρήσεις, υπονοούμενα ή πρόστυχα σχόλια. Με αυτό τον τρόπο, οι γυναίκες φαίνεται ότι αντιμετωπίζονται ως σεξουαλικά αντικείμενα παρά ως συνάδελφοι.

Τι μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στον ορισμό της Επιτροπής των ΕΚ;

❖ Συμπεριφορά σεξουαλικής φύσης μη-εκφραζόμενη με λόγια:

- αφορά την επίδειξη πορνογραφικών περιοδικών ή άσεμνων εικόνων, αντικειμένων ή γραπτού υλικού, τα πονηρά βλέμματα, το σφύριγμα ή τις πρόστυχες χειρονομίες. Η συμπεριφορά αυτή μπορεί να κάνει τις γυναίκες να αισθάνονται αμηχανία ή φόβο, ενώ παράλληλα υποβιβάζεται η θέση τους και πλήττεται η επαγγελματική τους αξιοπρέπεια.

Τι μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει στον ορισμό της Επιτροπής των ΕΚ;

❖ Συμπεριφορά βασιζόμενη στη διαφορά φύλου:

- περιλαμβάνονται συμπεριφορές, οι οποίες δυσφημούν ή γελοιοποιούν ή είναι εκφοβιστικές ή ενοχλητικές για την εργαζόμενη και οφείλονται στο φύλο της^[3].

^[3] Για παράδειγμα, ταπεινωτικές ή εξευτελιστικές προσβολές ή υβριστικές πράξεις που συνδέονται με το φύλο και ενοχλητικά σχόλια σχετικά με την εμφάνιση ή το ντύσιμο.

Μοντέλο συμπεριφορών ΣΠ

Ανεπιθύμητες, εκφοβιστικές, προβληματικές, προσβλητικές ... συμπεριφορές

- **Παρενόχληση με βάση το φύλο**
 - Λεκτικές και μη-λεκτικές συμπεριφορές που παρουσιάζουν προσβλητικές, επιθετικές και υποτιμητικές στάσεις για τις γυναίκες
- **Ανεπιθύμητη προσοχή σεξουαλικού χαρακτήρα**
 - Λεκτικές και μη-λεκτικές συμπεριφορές οι οποίες είναι ενοχλητικές, ανεπιθύμητες και μη ανταποδοσιμες
- **Σεξουαλική πίεση**
 - Εκβιαστική απόσπαση σεξουαλικής συνεργασίας με αντάλλαγμα θέματα επαγγελματικής φύσης
Fitzgerald, Gelfand, & Drasgow (1995)

ΣΠ στον εργασιακό χώρο

- ❖ ΕΕ 1987 – 1997: 74 έρευνες
 - Στις γυναίκες ποσοστό 30 - 50% είχαν παρενοχληθεί σεξουαλικά στον εργασιακό χώρο τουλάχιστον 1 φορά
 - στους άνδρες 10% είχε παρενοχληθεί
- ❖ Ελλάδα 2004
 - 15% γνωρίζει περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης
 - 10% έχει προσωπικές εμπειρίες
- ❖ Τσεχία 2005
 - 15% γνωρίζει περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης
 - 13% έχει προσωπικές εμπειρίες
- ❖ Νορβηγία 2003
 - 4% εργαζόμενων δέχεται ΣΠ τουλάχιστον 2 φορές το μήνα

Υψηλότερα % σε χώρους...

- ❖ Ανδροκρατούμενους ή κυριαρχεί η ανδρική κουλτούρα
 - Π.χ., στρατός
- ❖ Όπου η διοίκηση δεν αντιδρά
 - Π.χ., δεν υπάρχουν πολιτικές αντιμετώπισης

Η ΣΠ δεν αφορά το σεξ....

- ❖ Αλλά αφορά την εκδήλωση δύναμης και ελέγχου πάνω στο θύμα
 - Έμφυλη κατανομή κάθε κοινωνίας
 - Πλεονεκτήματα της ανδρικής κουλτούρας

- ❖ Όταν υφίσταται κάποια μορφή «λειτουργικής εξάρτησης», το άτομο που παρενοχλείτε τίθεται σε ευπρόσβλητη θέση
(ΚΕΘΙ, Αρτινοπούλου & Παπαθεοδώρου, 2004)

Συναισθηματικά Επακόλουθα Εμπειριών ΣΠ

- ❖ Άγχος
- ❖ Σοκ
- ❖ Άρνηση
- ❖ Θυμός
- ❖ Φόβος
- ❖ Απογοήτευση
- ❖ Ανασφάλεια
- ❖ Προδοσία
- ❖ Ντροπή
- ❖ Ενοχή
- ❖ Αδυναμία
- ❖ απομόνωση

(Shullman 1989; as quoted in Paludi & Barickman, 1991)

Ψυχολογικά Επακόλουθα Εμπειριών ΣΠ

- ❖ Αλλαγή στο πως αντιλαμβάνεται τον εαυτό του/της μπορεί να οδηγήσει σε...

- Αίσθημα απουσίας ελέγχου και ικανοτήτων
- Αίσθημα απελπισίας και αδυναμίας
- Αρνητική αυτοεκτίμηση

(Shullman 1989; as quoted in Paludi & Barickman, 1991)

Σωματικά Επακόλουθα Εμπειριών ΣΠ

- ❖ Γαστροεντερικές διαταραχές
- ❖ Φοβίες
- ❖ Υπνηλία
- ❖ Πονοκέφαλος
- ❖ Δυσκολίες στον ύπνο
- ❖ Κόπωση
- ❖ Απώλεια όρεξης
- ❖ Αντιδράσεις πανικού
- ❖ Αυξομειώσεις βάρους

(Shullman 1989; as quoted in Paludi & Barickman, 1991)

Κοινωνικά & Διαπροσωπικά Επακόλουθα Εμπειριών ΣΠ

- ❖ Έλλειψη εμπιστοσύνης & συγκέντρωσης
- ❖ Αλλαγές στην εμφάνιση
- ❖ Απομάκρυνση από κοινωνικές ομάδες
- ❖ Αρνητικές στάσεις και συμπεριφορές σε σχέσεις
- ❖ Ακόμη και σεξουαλικές διαταραχές

(Shullman 1989; as quoted in Paludi & Barickman, 1991)

Επαγγελματικά Επακόλουθα Εμπειριών ΣΠ

- ❖ Αλλαγή εργασιακών/εκπαιδευτικών συνηθειών
 - ❖ Δυσμενείς αξιολογήσεις απόδοσης στη δουλειά
 - ❖ Χαμηλή ακαδημαϊκή απόδοση
 - ❖ Απουσία
 - ❖ Απομάκρυνση από τη σχολή ή τη δουλειά
- (Shullman 1989; as quoted in Paludi & Barickman, 1991)

ΣΠ σε φοιτήτριες

- ❖ Uhari, et al (1994)
 - Finland, medical students, 37%
- ❖ Dansky & Kilpatrick (1996)
 - Review, 30%
- ❖ Barak (1997)
 - USA, ISR, CAN, BRA, 60-89%
- ❖ Paludi & DeFour (1998)
 - Review, 50-70%
- ❖ Kalof et al (2001)
 - USA, 40%
- ❖ Raboch (1996)
 - Czech Republic, 66%
- ❖ Mitsopoulou et al (2005)
 - Greece, 75%
- ❖ Likestillingsutvalget UiO (1994)
 - Norway, 11%

Σεξουαλική Παρενόχληση στον Αθλητισμό WomenSport International Position <http://www.sportsbiz.biz/womensportinternational/>

- ❖ Αφορά την ανεπιθύμητη, συχνά επίμονη, προσοχή σεξουαλικής φύσης
- ❖ μπορεί να περιέχει:
 - Γραπτή ή προφορική κακοποίηση ή απειλές
 - Σχόλια με σεξουαλικό προσανατολισμό
 - Αστεία, χυδαία σχόλια, σεξουαλικές προτάσεις
 - Πειράγματα για το σώμα, τα ρούχα, την οικογενειακή κατάσταση ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό
 - Περίγελος ή υποτίμηση απόδοσης με βάση το φύλο
 - Ανέκδοτα με περιεχόμενο το σεξ
 - Εκφοβιστικά σεξουαλικά σχόλια, προτάσεις
 - Προσβλητικά τηλεφωνήματα, e-mail, sms, ή φωτογραφίες
 - Σωματική επαφή, φιλή, αγκαλιά, τσίμπημα

ΣΠ σε φοιτήτριες ΦΑ&Α

- ❖ Holman (1995)
 - Canada – 57% (N = 1,024)
- ❖ Feigin & Hanegby (2001)
 - Israel – 14% (N = 301)
- ❖ Vokwein-Caplan (2002)
 - USA – 20% (N = 210)

No data exists for CZE, GRE, & NOR

Σεξουαλική Παρενόχληση σε αθλήτριες

Fasting & Knorre 2005	Δημοκρατία ΤΣΕΧΙΑΣ	77% (N = 350)
Fasting, et al., 2003	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	45% (N = 572)
Toftgaard, 1998	ΔΑΝΙΑ	25% (N = 250)
Yorganci, 1993; 1994	ΒΡΕΤΑΝΙΑ	40% (N = 377)

Το τίμημα που συχνά πληρώνουν ...

«Καθώς οι αθλήτριες κοινωνικοποιούνται μέσα στην κουλτούρα του αθλητισμού υψηλού επιπέδου αποδέχονται και ανέχονται περισσότερη σεξουαλική παρενόχληση, γιατί είναι μέρος της ανδρικής κουλτούρας του αθλητισμού και κάτι που 'ο καθένας με το οποίο πρέπει να ζήσει'»

Brackenridge, 1997; Cense, 1997

Επακόλουθα εμπειριών ΣΠ σε αθλήτριες Kirby, Greaves, & Hankivsky (2000)

άλλαξε

- ❖ Την συμπεριφορά τους στο άθλημα και στην καθημερινή ζωή.
- ❖ Αθλήτριες βρήκαν τρόπους να βοηθήσουν τον εαυτό τους
- ❖ Δεν ερχόταν σε επαφή με τον/την παρενοχλητή
- ❖ Άλλαξαν την προπόνηση
- ❖ Άλλαξαν την συμπεριφορά τους σε περισσότερο επαγγελματική
- ❖ Άλλαξαν την κατάσταση ή την τοποθεσία για διατρέχουν λιγότερο κίνδυνο
- ❖ **αρκετές όμως αθλήτριες συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν μακροχρόνια προσωπικά επακόλουθα.**
- ❖ Ξεκίνησαν ψυχοθεραπεία/συμβουλευτική
- ❖ Αρνήθηκαν συνεντεύξεις στα ΜΜΕ,
- ❖ Έχασαν το ενδιαφέρον για το άθλημά τους
- ❖ Παρέμεινε αδύνατον να αποδεχθούν την εμπειρία και είναι τώρα «βίαιες και συναισθηματικές» (σελ. 96)

Επακόλουθα εμπειριών ΣΠ σε αθλήτριες Fasting, Brackenridge, & Walseth 2002

Αλλαγές στη συμπεριφορά προς προπονητές και συναθλητές είχε άμεσα σχέση με

- ❖ Αρνητική επίδραση στην απόδοσή τους
- ❖ Διακοπή ενασχόλησης με το άθλημα

Ψυχολογικά επακόλουθα

- ❖ Συχνά σκεφτόταν το/τα περιστατικά στοιχείο που επηρέαζε αρνητικά την αυτοεκτίμησή τους
- ❖ Υψηλό άγχος
- ❖ Δεν βρέθηκαν επακόλουθα στο σώμα ή τη φυσιολογία, όμως το 1/3 των αθλητριών αυτών έπασχε από διατροφική διαταραχή

Εμπειρίες αθλητριών...

- ❖ Τον εμπιστευόμουν πάρα πολύ, κατά ένα τρόπο έγινε ... ο πατέρας μου και οι αγκαλιές ήταν αναμενόμενες αλλά κατά κάποιο τρόπο είχα την ανάγκη για κάτι τέτοιο στην αρχή οπότε το είδα ως κάτι θετικό. Ξεκίνησε στην αρχή της περιόδου. Όλα ήταν πολύ ωραία στην αρχή αλλά άρχισε όλο και πιο πολύ να χρησιμοποιεί τεχνικές και να χαϊδεύει τους γλουτούς και τα στήθη μου ... και αν έκανα κάτι πολύ καλό έγινε συνήθεια για αυτόν να με κρατάει και να με φιλάει στο στόμα και να μου ψιθυρίζει «είσαι το κορίτσι μου» ... Η γυναίκα του είπε ότι μιλούσε πιο πολύ για μένα από ότι για τα παιδιά του, αλλά το πήρα ως κομπλιμέντο γιατί τον είχα αντικαταστήσει με τον πατέρα μου κατά ένα τρόπο. Και μετά προχώρησε κι άλλο και άλλο, και όταν πηγαίναμε στους αγώνες ήθελε να καθόμαστε και να κρατάμε τα χέρια και να με χαϊδεύει μερικές φορές στον ώμο, να με αγκαλιάζει και να με φιλάει στο στόμα και άλλα ... Στο τέλος της περιόδου σταμάτησα την προπόνηση και ασχολήθηκα με άλλα πράγματα (Brackenridge & Fasting, 2004)

Εμπειρίες αθλητριών...

Λέει πράγματα με τρόπο που ίσως τον θεωρεί αστείο αλλά μερικές φορές πληγώνομαι πολύ. Για παράδειγμα, μπορεί να πει κάτι όπως – ότι έχω μικρά στήθη ή να σχολιάσει άλλα μέρη του σώματός μου... κάτι που δεν έχει καμία μα καμία σχέση με το άθλημα στο οποίο αγωνίζομαι.

Fasting, Brackenridge, & Walseth 2002

Εμπειρίες αθλητριών...

... όταν δεν τα πηγαίναμε καλά, τότε η τιμωρία ήταν ότι έπρεπε να καθίσουμε στην αγκαλιά του. Θυμάμαι πως θεωρούσα ότι ήταν αηδιαστικό. Μας άγγιζε και ήταν πολύ αηδιαστικό. Σήμερα δεν καταλαβαίνω πως το δεχόμασταν γενικά. Είχαμε μια άσκηση όπου έπρεπε να κάνουμε σπριντ και αυτή που θα τερμάτιζε τελευταία έπρεπε να καθίσει στην αγκαλιά του, οπότε όλες τρέχαμε σαν τρελές ...

Fasting, Brackenridge, & Walseth 2002

Έμφυλες σχέσεις στον αθλητισμό

**Gender Relations in Sports –
The Experiences of
Female Athletes & Sport Students
in Czech Republic, Greece, and Norway**

Kari Fasting
Norwegian School of Sport Studies

Stiliani Chroni
University of Thessaly

Nada Knorre
Czech Olympic Committee

Συμμετείχαν....

❖ 616 φοιτήτριες ΦΑ&Α – ΜΟ ηλικίας 21,75 έτη

- 214 από Τσεχία - ΜΟ 21,58 έτη - 3 πανεπιστήμια
- 209 από Ελλάδα - ΜΟ 20,8 έτη - 4 πανεπιστήμια
- 193 από Νορβηγία - ΜΟ 22,86 έτη - 4 κολέγια

Δημογραφικά συμμετεχόντων

Δημογραφικά	CZE	GRE	NOR	Σύνολο
	%	%	%	%
Εν' ενεργεία αθλήτριες	44	55	43	47
Ομαδικό άθλημα	72	69	57	66
Ατομικό άθλημα	28	31	43	34

Μορφές Εμπειριών ΣΠ που διερευνήθηκαν

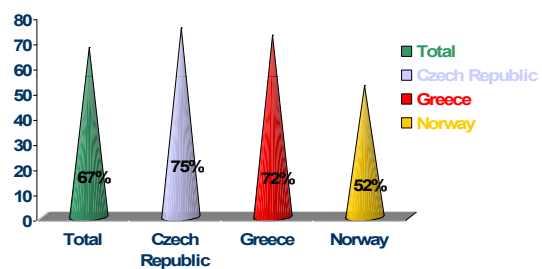
- ❖ Ανεπιθύμητη σεξουαλική προσοχή (π.χ. τσίμπημα, αγκαλιά, λπ.)
Unwanted sexual attention
- ❖ Επανελημμένα, ανεπιθύμητα σχόλια με σεξουαλικά υπονοούμενα, ειρωνείες και αστειά για το σώμα, την εμφάνιση, την ηλικία σου, τη ζωή σου, κλπ.
Gender harassment
- ❖ Περιορισμοί λόγω φύλου (π.χ. αποδοχή και εσένα σαν αθλήτρια λόγω φύλου σου (π.χ. το ποδόσφαιρο δεν είναι για κορίτσια!))

Άνδρες μέσα και έξω από τον αθλητικό χώρο

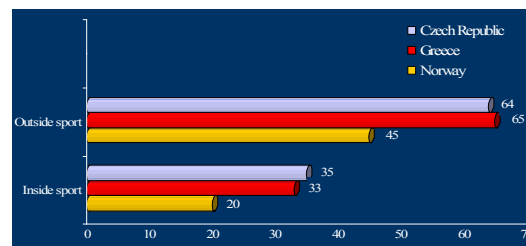
Άνδρες μέσα στον αθλητικό χώρο –
Προπονητής, συναθλητής, μέλος της διοίκησης

Άνδρες εκτός αθλητικού χώρου –
καθηγητής, συμφοιτητής/συμμαθητής, μέλος της οικογένειας, κάποιος εκτός οικογένειας/αθλητισμού

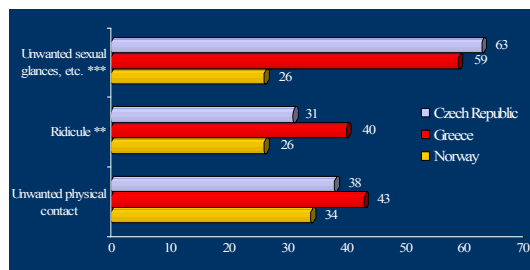
Ποσοστό ΣΠ από άνδρες σε φοιτήτριες ΦΑ&Α στην Τσεχία, Ελλάδα & Νορβηγία

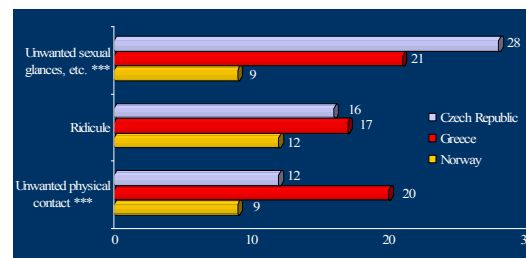
% ΣΠ από άνδρες μέσα και έξω από τον αθλητικό χώρο

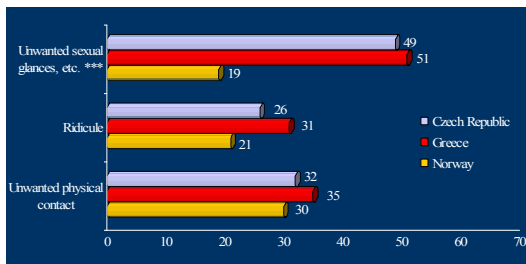
Percentages of forms of sexual harassment experienced by female sport students by male harassers in CZE, GRE, & NOR

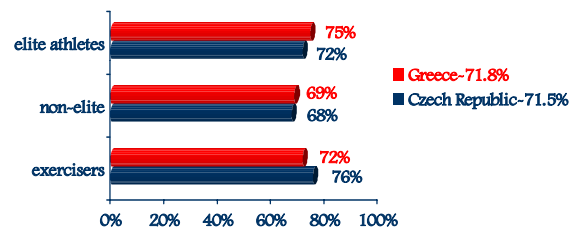
Percentages of forms of sexual harassment from men inside sport experienced by female sport students in CZE, GRE, & NOR

Percentages of forms of sexual harassment from men outside sport experienced by female sport students in CZE, GRE, & NOR

Εμπειρίες ΣΠ από άνδρες σε αθλήτριες και αθλούμενες

Συμπέρασμα

Δεν υποστηρίζεται η άποψη ότι αθλήτριες και φοιτήτριες ΦΑ&Α δέχονται περισσότερη ΣΠ μέσα στον αθλητισμό από ότι εκτός

Conclusion

- ❖ Sexual harassment prevails in all three countries
- ❖ As many as 52-75 % of the young women have experienced such behavior
- ❖ To have equal rights and harassment legislations in place does not guarantee a non-harassing environment

Equal rights and sexual harassment laws in the three countries reveal large differences

- ❖ When the data gathering was going on neither the Czech Republic nor Greece had any legislation concerning sexual harassment in the workplace.
- ❖ Only Norway has a Gender Equity Act that forbids sexual harassment to take place in other arenas than the workplace such as educational institutions and sport organizations

...«αντιλήψεις ως προς τι είναι κατάλληλο» συχνά συγκρούονται με τις απόψεις των προπονητών ως προς τι είναι «καλή δουλειά ενός προπονητή» και αυτό δημιουργεί μια «γκρίζα» περιοχή στο επάγγελμα του προπονητή...

(σελ. 92, Bringer, et al. 2002)

Ένωση Προπονητών Καναδά: Κώδικας Ηθικής για Προπονητές/ριες

- ❖ Τι είναι κατάλληλο;
- ❖ «Κατάλληλη είναι η επαφή μέχρι εκεί που βοηθάει την τεχνική βελτίωση του αθλητή ή της αθλήτριας»

Η σεξουαλική παρενόχληση παραβιάζει την εμπιστοσύνη μεταξύ δύο ανθρώπων, ιδιαίτερα όταν ο παρενοχλητής βρίσκεται σε θέση ισχύος

(Quina, 1991)

Τι μπορεί να γίνει;

από ποιους;

Θέσπισμα Βουλής ΕΕ

... να υιοθετηθούν μέτρα για την πρόληψη και παύση της σεξουαλικής παρενόχλησης και κακοποίησης στον αθλητισμό ..., να ενημερωθούν οι αθλητές/ριες και οι γονείς τους για τους κινδύνους ..., να γίνει στους εργαζόμενους σε αθλητικούς οργανισμούς συγκεκριμένη εκπαίδευση ...

(Παράγραφος. 40; 5 Ιουνίου 2003)

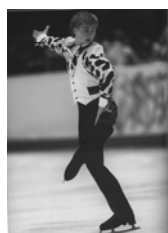
ΙΟΟ: Θέση για ΣΠ και κακοποίηση

- ❖ Ανάπτυξη πολιτικών και διαδικασιών για την πρόληψη της ΣΠ & Κ
- ❖ Παρακολούθηση εφαρμογής αυτών των πολιτικών και διαδικασιών
- ❖ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας αυτών των πολιτικών ως προς την αναγνώριση και μείωση της ΣΠ & Κ
- ❖ Ανάπτυξη εκπαιδευτικού προγράμματος πάνω σε ΣΠ & Κ στον αθλητισμό

ΙΟΟ: Θέση για ΣΠ και κακοποίηση

- ❖ Προώθηση και παραδειγματισμός μέσα από διοίκησης ισότιμες, υπεύθυνες και ηθικές
- ❖ Δημιουργία δυνατών συνεργασιών με γονείς για την πρόληψη της ΣΠ & Κ και
- ❖ Προώθηση και υποστήριξη επιστημονικής έρευνας πάνω σε αυτά τα θέματα

**Περισσότερη δουλειά εκπαιδευτικού
χαρακτήρα χρειάζεται για να παρέχουμε
ασφαλή συμμετοχή σε κορίτσια και αγόρια**

Καλό απόγευμα

